

Materiál k diskusi o navrhovaných opatření k řešení situace středních škol v Kraji Vysočina

Ve Velké Bíteši, 27. ledna 2011

Vážený pane hejtmane, členové rady a zastupitelstva Kraje Vysočina,

dovolte nám, abychom vám prezentovali svůj názor na návrhy opatření k řešení dopadu demografického vývoje do středních škol zřizovaných krajem. Detailně jsme se seznámili s předkládaným materiálem a chceme vyjádřit svoje znepokojení a nelibost k navrhovaným řešením.

V následujícím textu jsme na základě analýz a argumentů rozebrali situaci především ve Velkém Meziříčí, ale v některých bodech i v celém Kraji Vysočina. Uzavíráme, že **příčlenění Gymnázia ve Velkém Meziříčí k ostatním středním školám ve městě a zrušení osmiletého gymnázia povedou ke snížení kvality výuky, budou diskriminovat obyvatele celé spádové oblasti na úkor obyvatel větších měst a jejich ekonomický přínos je diskutabilní a v návrhu nepodložený a nevyčíslený.**

Ze zpracovaných materiálů jasně vyplývá, že v Kraji Vysočina existuje hluboký převis mezi poptávkou a nabídkou na středních školách, a že je nutné tuto situaci řešit. Zároveň se ale ukazuje, že je možné k problému přistoupit strukturovaně, diferencovaně a na základě hlubší analýzy současné situace. Navrhované plošné řešení je necitlivé, nepodchycuje skutečná místa problémů a jeho přínos není vyjádřen.

Věříme, že jako volení zástupci obyvatel regionu Vysočina máte upřímný zájem přispívat k rozvoji kraje a pracovat pro blaho jeho obyvatel. **Věříme, že budete naslouchat hlasu obyvatel a nebudete přistupovat k opatřením, která ohrozí to nejcennější, o co se společnost může snažit – vzdělání našich dětí.** Prosím, neprovádějte experiment, který není založen na faktech a povede ke snížení kvality vzdělávání. Snažte se místo toho hledat úspory tak, aby neohrozily vzdělání obyvatel venkova a menších měst.

Pevně věříme, že se s předkládaným materiálem seznámíte. Budeme vám vděčni za vaše reakce.

S pozdravem

Ing. Jan Kratochvíla
tel. 777 603 523
email: jan.kratochvila@gmail.com

Ing. et Bc. Petr Svoboda, BA, M.Sc., v. r.
tel. 777 031 514
email: svoboda.p@gmail.com

Návrh na sloučení středních škol ve Velkém Meziříčí

1. Gymnázium ve Velkém Meziříčí nekonkuruje ostatním středním školám ve městě

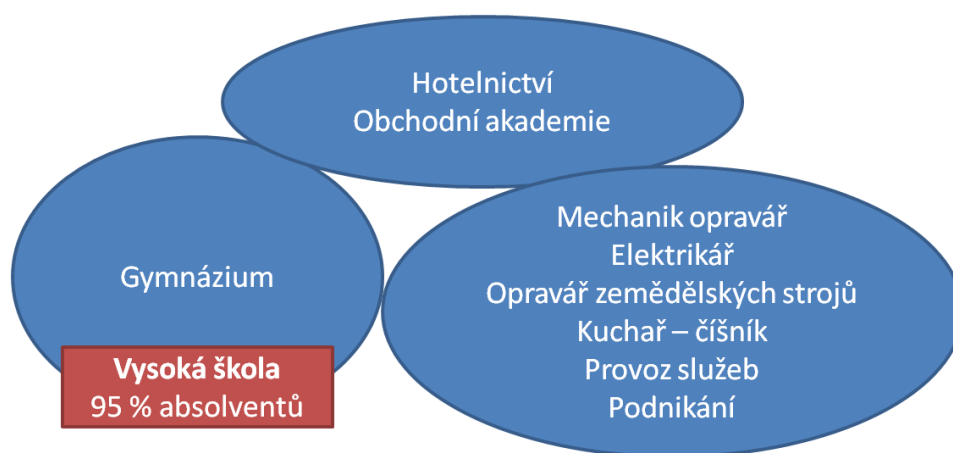
Gymnázium ve Velkém Meziříčí otevírá 1 třídu čtyřletého gymnázia a 1 třídu osmiletého gymnázia. Přitom 95-100 procent absolventů je přijato na VŠ. **Ostatní dvě školy ve městě nabízejí naprosto odlišné obory a jejich cílem není příprava na vysokou školu.** Konkurence ze strany Gymnázia je tudíž minimální.

Přehled středních škol ve Velkém Meziříčí:

Gymnázium, obsazenost 89 %

Hotelová škola a obchodní akademie, obsazenost 71 %

Střední škola řemesel a služeb, obsazenost 49 %

2. Možné úspory vzniklé sloučením škol jsou pochybné

Předkladatelé názoru nepředložili kalkulaci ani detailní studii praktické proveditelnosti sloučení třech výrazně odlišných škol, které mají rozdílné cíle, vzdálené geografické umístění, odlišnou tradici i personální obsazení. Nebylo předloženo žádné racionální zdůvodnění myšlenky, že sloučení přinese úspory. Sloučením škol ve Velkém Meziříčí by vznikl naopak **těžko ovladatelný kolos s více než 1100 žáky.**

3. Výzkum a zahraniční trendy jasně ukazují menší školy jako lepší

V zahraničí je **jednoznačný trend vytváření menších škol.**

Citace:

- „V podstatě všechny výzkumy ohledně velikosti středních škol provedené za posledních 30 let ukazují, že je potřeba přejít k mnohem menším školám.“ (Gregory, 2000)¹
- „Stovky studií ukazují, že **studenti navštěvující malé školy vynikají nad těmi z velkých škol** ve všech akademických ukazatelích. Malé školy rovněž vytvářejí silné místní komunity.“ (New Rules Project)²
- „Menší školy v průměru poskytují bezpečnější a pozitivnější prostředí pro studenty, vyšší výkony, lepší známky, méně disciplinárních problémů a mnohem vyšší spokojenost u rodičů, žáků i učitelů.“ (National Clearinghouse for Educational Facilities, Washington, D.C.)³

¹ Gregory, T. (2000). School reform and the no-man's-land of high school size. Retrieved December 7, 2001, from <http://www.smallschoolsproject.org/articles/download/gregory.pdf> (ERIC Document Reproduction Service No. ED 451 981)

² Dostupné na <http://www.newrules.org/equity/rules/small-schools-vs-big-schools>

- „Zjistili jsme významnou korelaci mezi velikostí školy a školní kulturou a výsledky žáků. Malé školy se vyznačovaly pozitivním školním prostředím a dosahovaly lepších výsledků než střední a velké školy.“ (Salfi, Saeed, 2007)⁴

Docent Dalibor Martišek, předseda AS FSI VUT v Brně zpracoval v roce 2004 studii⁵, která v podmínkách gymnázií v Brně jasně ukazuje, že:

- „menší školy jsou naopak levnější“ (než větší)

Poslední citace z českého prostředí prof. PhDr. Stanislava Štecha, CSc., prorektora Univerzity Karlovy v Praze:

- „Velké školy (nad 1 000 žáků/studentů) totiž všude ve světě charakterizují **negativní jevy**: zvýšený výskyt agresivních projevů, **šikany a kriminality**; vznik společenství žákovské kontrakultury, gangů; **pokles výsledků vzdělávání**, tj. vzdělávací kvality; **zvýšené náklady na řízení** (jen monitorování dění ve škole vedlo ke zvýšení počtu pedagogů).“

Proč chce kraj Vysočina vytvářet něco, co podle studií zcela jistě povede ke snížení kvality vzdělání, přinese s sebou kázeňské a společenské problémy, a nemá zaručené ekonomické úspory?

4. Gymnázium ve Velkém Meziříčí má tradici 112 let jako samostatná škola

Gymnázium představuje neoddělitelnou součást vývoje celého města. Podílí se na řadě kulturních, společenských i sportovních akcích. Sídlí v historické budově, která tvoří jednu z dominant města. Případné **sloučení Gymnázia s jinými školami by znamenalo ztrátu identity školy, pošlapání odkazu minulých generací učitelů a ředitelů a pravděpodobné opuštění historické budovy, což by představovalo nenahraditelnou kulturní ztrátu pro město**. Většina lidí si město Velké Meziříčí bez gymnázia v majestátní žluté budově nedovede ani představit. Nechtějte ničit školu s bohatou kulturní tradicí a s osvědčeným fungováním.

Pokud by škola svoji budovu neopouštěla, je **ekonomický přínos sloučení škol nejasný** – obě další školy jsou vzdálené 1,8 km, což při neexistenci vhodné hromadné dopravy znamená nemožnost sdílení zázemí pro studenty a diskutabilní možnost úspory lidských zdrojů.

5. Současné velké školy právě vykazují největší problémy s obsazeností

Sedm největších škol kraje Vysočina (z celkového počtu 57) má nadbytek 3 908 míst z celkového počtu 10 814 nadbytečných míst, což představuje 36 %. Proč nezačít s úsporami právě na těchto školách?

6. Problém s nadbytečnou kapacitou není rovnoměrný geograficky ani podle typu škol, neměl by se tedy řešit plošným opatřením

Následující grafy⁶ ukazují, že problém s nadbytečnou kapacitou se netýká všech typů škol rovnoměrně, stejně tak není ani geograficky rovnoměrný. Neměl by se tudíž řešit plošným opatřením, ale diferencovaně a na základě detailnější analýzy současné situace.

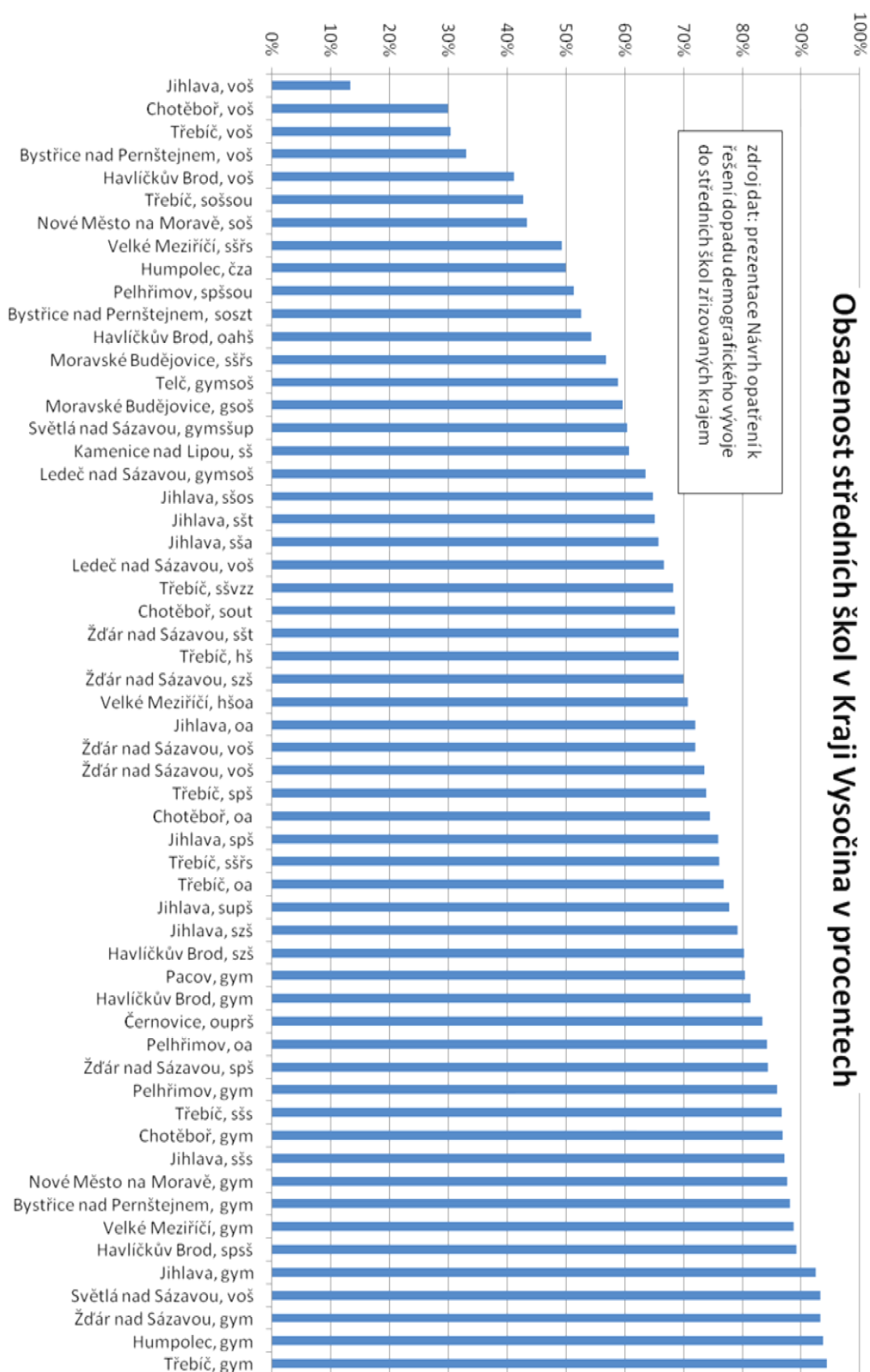
³ Dostupné na <http://www.edfacilities.org/pubs/saneschools.pdf>

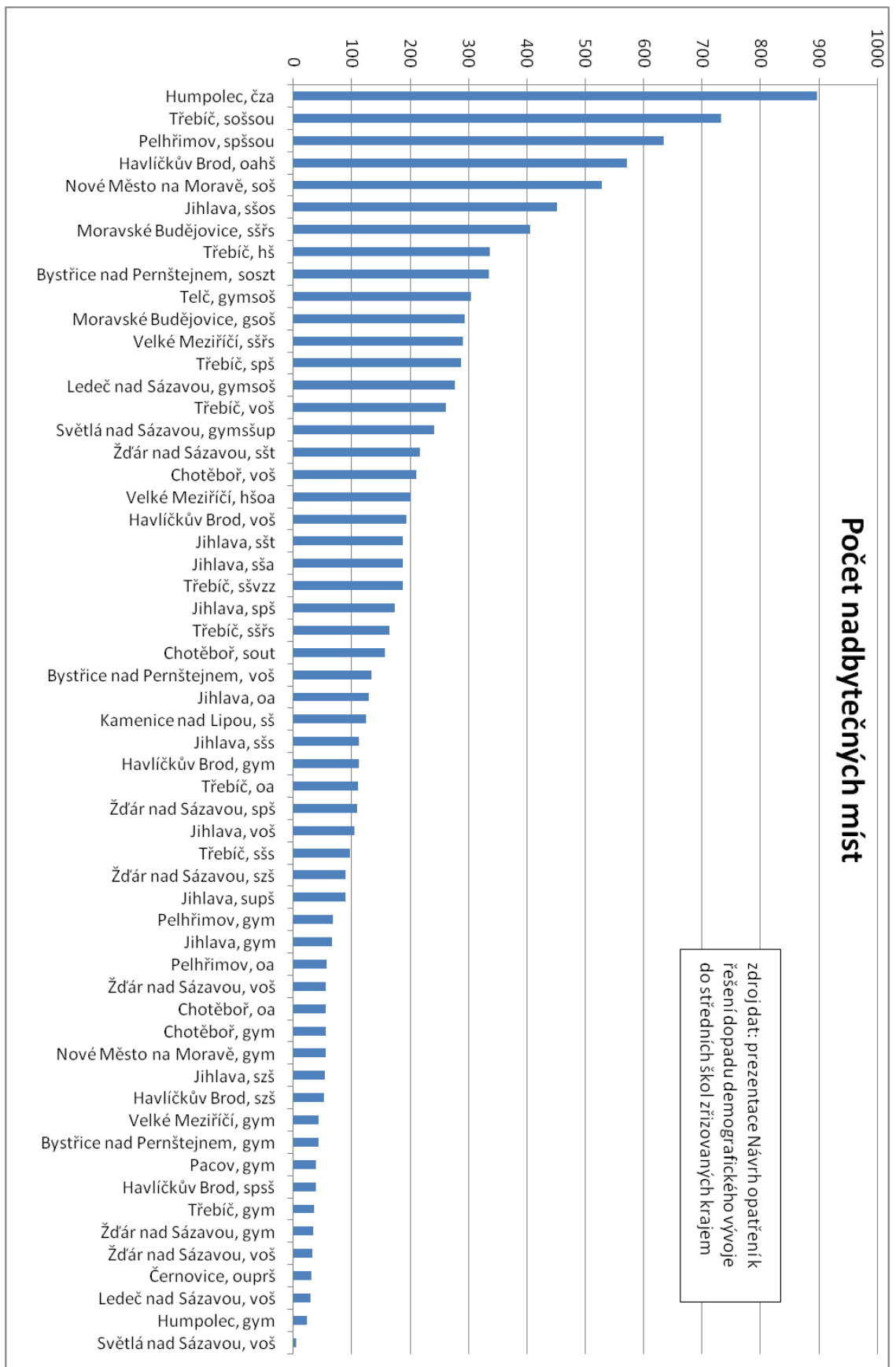
⁴ Naseer Ahmad Salfi, Muhammad Saeed, (2007) "Relationship among school size, school culture and students' achievement at secondary level in Pakistan", International Journal of Educational Management, Vol. 21 Iss: 7

⁵ Dostupné z http://g.slapanice.cz/system/files/2011/01/optimalizace_2004_pdf_20471.pdf

⁶ Zdroj dat: Prezentace kraje Vysočina: Návrh opatření k řešení dopadu demografického vývoje do středních škol zřizovaných krajem

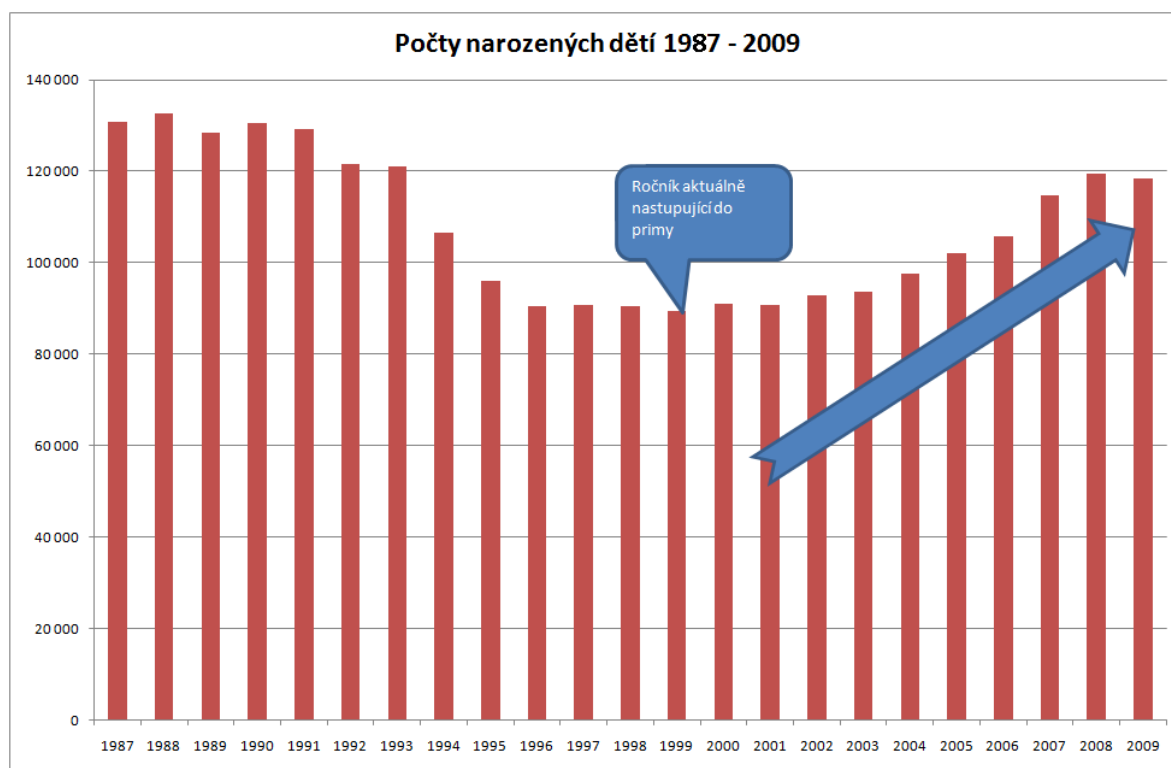
Obsazenost středních škol v Kraji Vysočina v procentech

7. Pokles porodnosti se zastavil v roce 1999 a od té doby počet narozených opět stoupá

Předkladatelé argumentují vytrvalým poklesem počtu žáků na středních školách. Podle údajů Českého statistického úřadu však porodnost od roku 1999 opět narůstá. **Pokles žáků ve středních školách se tak nejen zastaví, ale jejich počet začne opět narůstat.**

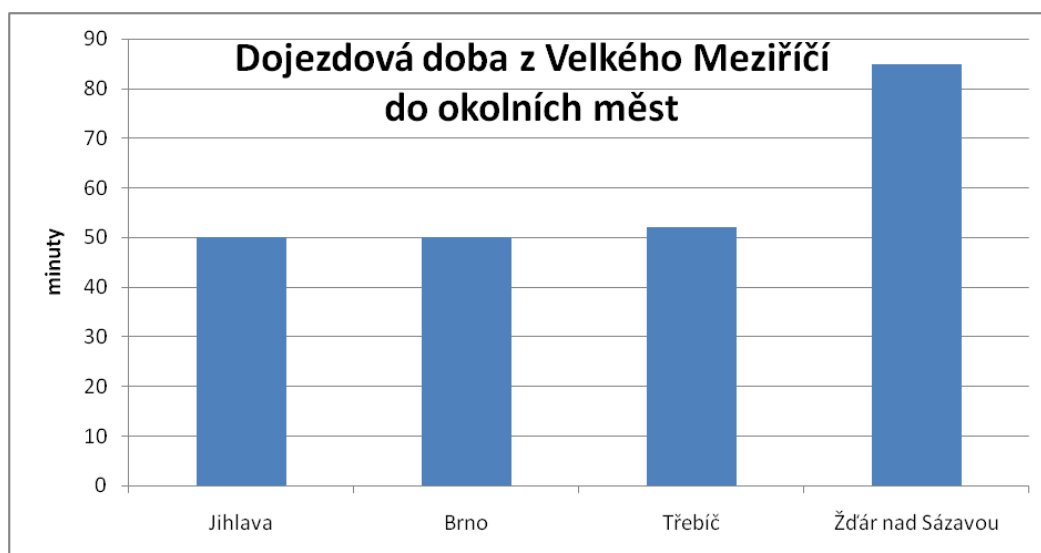

Vyjádření k návrhu na snížení kapacity víceletých gymnázií

1. Odmítáme východisko návrhu, kterým je průzkum na základních školách. **V principu není možné vycházet z názoru ZŠ, pro které představují víceletá gymnázia konkurenci** ve smyslu boje o žáka. Toto zdůvodnění předkladatelů návrhu je zcela irelevantní. Společným zájmem by mělo být nabízet vyvážené spektrum vzdělání, které pokryje různorodé potřeby lokální, oborové i úrovně.
2. **Teze, že zrušení víceletých gymnázií přispěje ke zvýšení kvality výuky na základních školách je nepodložená a postrádá racionální oporu.** Cesty ke zvyšování kvality výuky na ZŠ je potřeba hledat systémově právě v těchto školách, nikoliv v organizačních změnách škol jiného typu.
3. Předkladatelé řeší svým návrhem problém smyslu víceletých gymnázií, kolem kterého panuje diskuse na celostátní úrovni. V tuto chvíli bychom si měli přiznat, že odpověď na tento problém není jednoznačná a **víceletá gymnázia zaplňují místo v nabídce vzdělání, které v současnosti nejsou schopny základní školy pokrýt** (nikoliv kapacitně, ale z hlediska kvality a úrovně vzdělání). Pokud se zvýší úroveň na základních školách, můžeme teprve v rámci celé ČR hovořit o zrušení víceletých gymnázií.
4. Ve Velkém Meziříčí se v osmiletém gymnáziu v posledních 8 letech otevírala právě 1 třída, která byla žáky naplněna. **Osmileté gymnázium ve Velkém Meziříčí se tak nachází v rovnováze mezi**

nabídkou a poptávkou. Nedochozí k žádné destabilizaci okolních základních škol ani k převisu nabídky nad poptávkou. Jedna třída osmiletého gymnázia představuje zhruba 7 % populace dětí ve spádové oblasti Velkého Meziříčí v daném ročníku⁷.

- Podle zahraničních statistik existuje **15 % dětí z celkového počtu nadaných dětí, kteří nedosahují nadprůměrných výsledků, protože k nim nejsou motivováni okolím** – tyto děti se vyznačují rychlejším intelektovým rozvojem než jejich vrstevníci. Vzdělávací systém považují za nedostačující a demotivující. **Pro tyto děti je v současné době jediným řešením právě víceleté gymnázium, které jejich potenciál může rozvinout. Víceletá gymnázia nabízejí rovněž řešení problémů se šikanou,** které jsou často nadané děti vystaveny na základních školách právě pro své nadprůměrné výsledky. Jedna otevřená třída víceletého gymnázia ve Velkém Meziříčí na spádovou oblast Velkého Meziříčí, Velké Bíteše, Osové Bítýšky, Křižanova, Měřína a ostatních okolních obcí se jeví jako ideální počet. (Zdroj statistiky: Umí školy pracovat s nadanými žáky? Tematická zpráva, Česká školní inspekce, Praha, srpen 2008)
- Navrhované zachování víceletých gymnázií pouze ve velkých městech **diskriminuje obyvatele vesnic mimo spádovou oblast těchto měst.** Dítě v 6. třídě nemůže do vzdáleného krajského města dojíždět z ekonomických, časových, bezpečnostních i ryze praktických důvodů. Uvedený graf udává orientační doby jízdy autobusu z Velkého Meziříčí do okolních měst⁸. Doba 50 minut jen na jízdu předem vylučuje možnost dětí z Velkého Meziříčí a okolí navštěvovat víceleté gymnázium v těchto městech. Ještě jednou opakujeme – děti z Velkého Meziříčí, Velké Bíteše, Tasova, Křižanova a všech okolních menších obcí **nebudou mít možnost studovat** na osmiletém gymnáziu a získat tak kvalitní vzdělání.

- Zrušení víceletého gymnázia ve Velkém Meziříčí by byl **experiment, který postrádá racionální podklady a jednoznačné argumenty.** Předkladatelé návrhu přesvědčivě neukázali na přínosy tohoto řešení. Takto zásadní krok není možné podnikat jen jako pokus. Návrh se snaží řešit situaci plošně bez přihlédnutí k místním zvláštnostem a okolnostem.

⁷ Zdroj dat: Počty žáků v 5. třídách podle webových stránek jednotlivých základních škol ve spádové oblasti: Velké Meziříčí, Velká Bíteš, Měřín, Lavičky, Křižanov, Osové Bítýška, Tasov, Budišov, Bory, Dobrá Voda, Moravec, Křoví a Pavlínov.

⁸ Zdroj dojezdových dob: IDOS.cz

8. Dostupnost kvalitního vzdělávání pro své děti je jedním z klíčových faktorů pro mladé rodiny při volbě místa, kde se usadí. Pokud kraj Vysočina zruší víceletá gymnázia v malých městech, povede to k **vylidňování venkova ve prospěch velkých měst, ale i ve prospěch většiny jiných krajů**, kde se víceletá gymnázia rušit nebudou⁹ (Olomoucký, Plzeňský, Pardubický, Středočeský, Karlovarský, Hradecký, Jihočeský a Jihomoravský kraj).

Osobní zkušenost

Závěrem prosím dovolte autorům tohoto materiálu poznámku spíše osobního charakteru. Oba jsou absolventy osmiletého Gymnázia ve Velkém Meziříčí. Tohoto vzdělání si nesmírně cení a považují ho za jeden z nejhodnotnějších vkladů do svého života. Věří, že právě vzdělání na osmiletém gymnáziu jim umožnilo dosáhnout nemalých úspěchů v dalším životě stejně jako jejich bývalým spolužákům. Pro malou ilustraci přikládáme informativní společenské uplatnění absolventů třídy V8.A maturující v roce 2003.

Ing. Jan Kratochvíla

- Vývojový pracovník v FEI Czech Republic, s.r.o., přední světový výrobce elektronových mikroskopů
- 2010: Business analyst intern v McKinsey & Company, Praha
- Ocenění Diplomová práce roku 2010, téma Zpracování obrazu v medicíně pro léčbu nádorů mozku
- ČVUT v Praze, Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská
- Union College, New York, USA (1 rok)

Ing. et Bc. Petr Svoboda, BA, M.Sc.

- Senior Associate v PricewaterhouseCoopers Audit, s.r.o., mezinárodní auditorská a poradenská společnost
- M.Sc. in Finance, The University of Warwick, UK
- BA in General, Coventry University, UK
- Masarykova univerzita Brno, Ekonomicko-správní fakulta
- VUT Brno, Podnikatelská fakulta
- 2009: Cena děkana Fakulty podnikatelské VUT Brno za vynikající výsledky studia

Pro verzi určenou široké veřejnosti byl seznam zkrácen kvůli ochraně soukromí ostatních absolventů V8.A z roku 2003.

⁹ Zdroj dat: Zpravodajství ČT24: <http://www.ct24.cz/zmeny-ve-skolstvi/>